

HÉDER KLÁRA

AZ „INTERNET-GENERÁCIÓ” UTÁN

AVAGY IKT KOMPETENCIA OLVASÁSTUDÁS ELŐTT²⁶

Mottó: " Az emberiség történetében most először, a gyerekek valami fontos felett gyakorolnak hatalmat. A szüleik legfeljebb a kisvasutat és a babavilágot irányították, a ma gyermekei azonban vezéregyéniségei egy digitális forradalomnak, ami átalakít minden társadalmi intézményt"²⁷

1997. és 2007. között a világban megtízszereződött az aktív internethasználók száma, és mára több mint egy és negyedmilliárd (minden hatodik) ember használja a világhálót. Az Internet World Stats szerint 36 olyan ország van, ahol minden második ember használja a webet, és több mint 60-ban a felhasználók aránya 19 és 50 százalék között mozog.²⁸

Az ún. „internet-generáció” (az 1977. után született nemzedék) számára az információszabadság, a nyitottság, az on-line szociális kapcsolatok, a kollektív tudásmegosztás, a kollaboratív tartalomelőállítás- és megosztás, vagyis a web2 nyújtotta lehetőségek a hétköznapi élet szerves részét képezik.

A hatás már offline is érezhető: a megjelenő online szociális hálók (pl. Facebook); az olyan nyílt forráskódú programok, mint a Linux; vagy a smart mob-szerű újfajta együttműködés, a megosztott koordináció; Twitter; Blogoszféra”; az aktív információmegosztás (pl. Napster, YouTube); a Wikipédiában felhalmozott „kollektív intelligencia” (crowdsourcing); a digitális közvagyon (digital commons); a gyártó-fogyasztók (prosumers) hatásai a zeneiparra már most is komoly társadalmi és gazdasági hullámokat vetnek. A virtuális valóságból egyre inkább tényleges valóság válik: a Second Life pénzek átválthatóvá, az e-bay eladások gazdasági tényezővé válnak.

Mindez a modern információs és technológiai (IKT) eszközök használatával olyan sebességgel és megállíthatatlansággal terjed, melyre alig volt példa az emberiség történetében, legyen szó oktatásról, egészségügyről, vagy akár az e-közigazgatásról.

A „digitális forradalom” hatásai azonban nem csak a „felnőtt világban” érezhetőek. Az IKT eszközök – internet, mobil, mp3 lejátszók, digitális fényképezőgépek stb. –, és web2 szolgáltatások leginnovatívabb felhasználói továbbra is a tinédzserek. Hatásukra átalakulóban van a zene- és filmipar, a szellemi tulajdonjog szinte minden területe. A megváltozott kommunikációs minta, információkeresési- előállítási – vagy éppen puskázási – szokások felvetik az újfajta oktatási módszerek/rendszerek iránti igényt. Már ez is komoly ellenállásba ütközik a jelenlegi iskolarendszer részéről, de még komolyabb a felnőtt társadalom felől érkező elutasítás az oktatási információátadás egészére, illetve az aktív tanulói tartalom-előállításra tett javaslatok esetében.

A változást azonban nemcsak „felülről” követelik az oktatási rendszer szereplői. A mai kisiskolások és tinédzserek olyan „digitális bennszülöttek”, akik – szüleikkel ellentétben – „akcentus nélkül beszélnek” az információs társadalom nyelvét, használják az IKT eszközöket és a web2 nyújtotta lehetőségeket. Ezért a társadalmi hatásokkal szinkronban olyan erővel

---

²⁶ A cikk megjelent a Mindennapi Pszichológiában 2011-ben. <http://mipszi.hu/cikk/091129-internet-generacio-utan?page=0.2>

²⁷ A világ előrehaladása az információs társadalom terén, World Progress Report 2008, BME Információs és Trendkutató Központ, (2007.) http://www.ittk.hu/web/docs/ITTK_WPR1998-2008.pdf, 7.old.

²⁸ A világ előrehaladása az információs társadalom terén, World Progress Report 2008, BME Információs és Trendkutató Központ, (2007.) http://www.ittk.hu/web/docs/ITTK_WPR1998-2008.pdf, 16.old

tudják képviselni igényeiket, hogy a változások, ha lassan is, de megkezdődtek az oktatási rendszerben. Az iskolák informatikai felszereltsége javult, és a tantervbe is bekerült az informatika – átfogó, rendszerszemléletű változás azonban nem történt. A tanárok esetleg óravázlatokat töltenek le a netről, vagy adatgyűjtést kérnek néhány témában a tanulóktól, ám nemigen tudnak mit kezdeni a pad alatt csetelő, „*Most ne... Írd meg e-mailben!*” nemzedék IKT kompetenciájával. Ez a korosztály ugyanis már nemcsak információfogyasztó, hanem aktív információkereső-előállító, autonóm tartalmegosztó, 7/24 online felhasználó. A tanárok többsége azonban még mindig nem tekinti az oktatásban felhasználható hiteles forrásnak az internetet, nem adnak tartalom-előállítási feladatokat (pl. Wikipédia szócikkek szerkesztését) a tanulóknak, és kevésbé építenek a LMS keretrendszerek nyújtotta közösségi tanulásban rejlő lehetőségekre.

Az iskolarendszerre tehát már most is komoly nyomás nehezedik az információs társadalom felől, de a „feketeleves” még csak most következik: a horizontális (korosztályon belüli, szülőket „kihagyó) kommunikáció olyan oldalakra, tevékenységekre, célokra hívja fel a korosztály tagjainak figyelmét, melyet a felnőttek már nem tudnak követni. Sokszor a „digitális bevándorló” szülő már nemcsak a tevékenységet nem érti, hanem magát a célt sem: „*Mi a fenének lépnék be a Second Life-ba???*” A célok ismerete nélkül pedig a gyermekek már szülői felügyelet és támogatás nélkül kezdenek különféle tevékenységekbe. Ezek lehetnek károsak, mint az interneten felellhető „mérgező tartalmak” túl korai megismerése, de lehetnek pozitívak is, mint saját honlap szerkesztése, blogolás, Tumblr gif-ek szerkesztése, fórum-hozzászólások írása speciális témákban, vagy éppen Second Life-ruhák „tervezése”. De legyenek bár kívánatos, vagy káros tevékenységek, kívül maradnak a felnőttek hatáskörén. Az informatikában kevésbé jártas felnőttek tehát kezdik elveszteni a kontrollt és a megértést gyermekeik ilyen irányú tevékenysége iránt. S mivel a fiatalok életében ez egyre komolyabb szerepet játszik, amire egyre több időt és energiát fordítanak, a szülők gyermekük életének egyre nagyobb részét nem ismerik, nem tudják kontrollálni, befolyásolni.

Kialakulóban van az a helyzet, amikor a feltétlenül szükséges oktatási változtatásokat olyan felnőttek kezdeményezik, akik nem tudják követni a virtuális világban bekövetkező változásokat, trendeket és igényeket. És a java még csak most jön...

2000 óta felnövőben van egy új generáció: a mostani óvodások vagy kisiskolások, akik a tényleges írás-olvasástudás előtt tesznek szert IKT kompetenciára és „információs írástudásra”. A számítógépes ellátás és a szélessávú internet-hozzáférés elterjedésével ugyanis ebből a korosztályból sokan 3-4 évesen elkezdik aktívan használni a számítógépet, hogy a legújabb játékokkal játsszanak, állatos „cuki” képeket, videókat nézegessenek a Flickr-en, vagy a YouTube-on.

A rutin észrevétlenül alakul ki: keresés a Google-lal, menühasználat az egyszervolt.hu oldalain, transzferábilis játékrutin a startlapjatekok.hu játékaiknak használatával, file-kezelés a digitális fényképezőgépekkel, vagy éppen mobilokkal készített képek mentésével.

De ennek a korosztálynak nemcsak az IKT kompetenciája, hanem a web2-es rutinja is szinte automatikusan alakul ki: „*Neked van már iwiw profilod?... Neeem?... Na, akkor küldök meghívót!*”²⁹ És már segít is az osztálytárs a regisztrációban, megmutatja, hogyan kell telepíteni a Skype-ot a gépre, és este otthonról már így hívják le egymást az udvarra, hogy közösen babázzanak. Túlzás lenne? Korántsem. A szerző személyes tapasztalatai szerint a

---

²⁹ A cikk első publikálása óta (2009.) olyan jelentős változások következtek be a digitális világban (ld. iwiw térvészése a Facebook-kal szemben), hogy a fenti szövegrész teljesen elavult. Így miközben gyermekeink már az új lehetőségekkel élnek, mi felnőttek olyan egy-két évvel ezelőtti adatokat, ismereteket tekinthetünk a digitális világgal kapcsolatban érvényesnek/fontosnak, melyekről gyermekeink már nem is hallottak.